

Mens en Wereld

UITGAVE VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

Verschijnt maandelijks — 2 April 1947, 2e jrg. Nr. 4

RED.: ADR. VAN OSTADELAAN 147, UTRECHT - ADMIN.: CENTRAAL BUREAU HUM. VERBOND, WEERDSINGEL O.Z. 80. UTRECHT

HET LEVEN VERNIEUWT ZICH STEEDS

Ieder mens weet, dat het leven één voortdurende verandering is. Maar tegelijkertijd is hij mens genoeg om met deze wetenschap weinig rekening te houden bij zijn denken en doen. Het valt altijd opnieuw moeilijk ons voor te stellen, dat het nageslacht anders zal zien, horen, voelen en ruiken dan wij, anders zal geloven, liefhebben, denken en spreken. We willen wel aannemen dat het in andere huizen zal wonen en in andere (liefst: snellere) vervoermiddelen zal reizen. Maar dat het ook een andere levensopvatting zou hebben, een andere godsdienst, een andere geestelijke houding.....?

Ononderbroken stroomt echter de geest door de mensheid heen. Godsdiensten gaan en komen, levensopvattingen lossen elkaar af. In duizendjarige langzame, voor elk geslacht bijna onzichtbare, beweging voltrekt zich dit proces. Wij slaan er slechts een klein deeltje van gade. En dan zien wij dat gedurende de laatste eeuwen de kijk van de mens op het leven en op de wereld meer en meer tot stand komt buiten de godsdienstige voorstellingen om. Reeds lang is duidelijk dat die godsdienstige voorstellingen de mensen niet allen meer tot waarheid kunnen zijn. Het humanisme, eertijds een element van het godsdienstige leven, is een bestaan op zich zelf gaan leiden bij velen, min of meer bewust. Wij bevinden ons in een toestand, dat tallozen nog wel in godsdienstige vormen leven, maar dat die niet meer kloppen met hun werkelijke overtuiging.

Wie over humanisme spreekt heeft het over de grote verandering die zich, reeds aangekondigd sedert eeuwen, thans zeer snel voltrekt. Het leeft al meer zelfstandig naast de godsdienst van Europa: het christendom. En niet zonder strijd daarmee. De kerk poogt steeds opnieuw het zedelijk verval, dat bij elke tijd hoort, zonder meer als gevolg te brandmerken van het leven buiten de godsdienst. Zij ziet niet in, dat hier een nieuw mensentype is ontstaan; zij oordeelt over hem alsof het alleen maar een afvallige christengelovige betreft. Daarom zijn wij voor de kerk slechts tweederangsburgers: zonder moraal, zonder grondslag voor opvoeding en onderwijs. Het openbare leven is ons niet mede toe te vertrouwen, het zal met spoed gekerstend dienen te worden. Met het humanisme is geen beschaving meer mogelijk. Schrijft Banning niet in *Tijd en Taak*, dat zonder het geloof in de levende God er geen beschaving kan zijn? En hij zegt niet: dat geldt voor mij zo, en voor mijn mede-christenen. Nee, hij zegt het absoluut, geldig voor allen!

Ziedaar het verschil tussen christen en humanist openbaar. De godsdienstige mens erkent in wezen geen medeverantwoordelijkheid, gelijkberechtigtheid van de humanist. Hij heeft waar het gaat om beschaving en moraal geen vertrouwen in de humanist. Hij kan hem niet aanvaarden als partner in de cultuur.

De humanist heeft, ondanks tweeduizend jaar christendom geen reden om de christen als partner af te wijzen. Hij kent de spanning tussen levensleer en levenspraktijk te goed om het christendom verwijten te doen, die hij zich zelf kan maken. Hij beweert niet dat zonder het humanisme geen moraal en beschaving mogelijk zijn. Het is niet zijn verdraagzaamheid, die hem ervan weerhoudt, maar zijn werkelijkheidszin.

Die werkelijkheidszin heeft een deel van de kerk in Nederland ook bezeten toen de nood hoog was en de ondergang

vlakbij dreigde. En direct na de bevrijding klonk van vele zijden het geluid: christendom en humanisme zijn de grondslagen van onze beschaving. Wie daarbij uitsluitend aan christendom en christelijk humanisme dacht, zag veel voorbij. Hoe juist wist in die dagen een theoloog als Prof. Kraemer in zijn boekje: *Kerk en Humanisme*, het humanisme te typeren. Hoe zeer gaf hij — en gaven anderen — blijk het te begrijpen en te waarderen, welke principiële tegenstanders zij ook waren. Thans, twee jaar later, is het ook hier: reactie troef. Het christendom proclameert zich als vanouds tot de enige en absolute grondslag van de beschaving voor allen, of het nu de R.K. kerk is of Ds. Banning. Maar daarmee geeft het, als elke reactie, onze samenleving opnieuw prijs aan wat in het verleden onhoudbaar bleek. Want het christendom speelt het niet alleen klaar in de moderne wereld en het humanisme ook niet. Zij hebben elkaar broodnodig.

DE HAZELAAR

*Onverwacht mij tegen
in 't nog wintersch jaar
op den sprong der wegen
bloeit de hazelaar.*

*Tegen 't licht gehangen
slingertjes van goud;
aarselend, bevangen
raak ik aan het hout.*

*Trillend dwaalt van boven
't fijne wolken los;
en met bloei bestoven
in het naakte bosch*

*blijf ik in een beven
teruggehouden staan,
en ik raak nog even
't donker stamhout aan.*

Uit: Ida Gerhardt:
Het Veerhuis.

Heden, Pasen 1947, is het ons, humanisten, duidelijk, dat wij mogen vragen: Willen de christenen met ons samen de grote gevaren en noden van de tijd te lijf gaan en de wereld gezonder maken? Wij willen. Wij miskennen niet, wij wijzen niet af. Wij weten, dat ook vele christenen dat niet doen. En heden, Pasen 1947, beseffen wij sterker dan ooit, dat wij als de buiten-kerkelijken van Nederland plichten en rechten hebben, waarvoor we staan en waartoe wij de humanisten juist nu oproepen ze met ons uit te oefenen in de eendracht van het Humanistisch Verbond. Het gaat meer dan ooit om de geestelijke vrijheid en de verdraagzaamheid. Vele godsdiensten hebben deze beide grote waarden tekort gedaan. Van het humanisme kon dit nooit gezegd worden. Mogen heden vele buiten-kerkelijken het humanisme in Nederland krachtig komen bevestigen.

B. C.

De plaats van het Humanistisch Verbond in het Nederlandse Volk

Ter opening van het jaarcongres sprak de algemeen Voorzitter o.a.:

Voor het eerst bijeen op een normaal reglementair congres, past het ons een ogenblik stil te staan bij hetgeen bereikt werd, alvorens we de blik op de toekomst richten. Het is nu ruim een jaar geleden, dat ons Verbond te Amsterdam werd opgericht. Wat is er sindsdien gebeurd?

Allereerst werden een aantal manifestatievergaderingen georganiseerd en wel te Amsterdam, Arnhem, Den Haag, Hengelo en Utrecht.

Tegelijk begonnen onze publicaties te verschijnen. Prof. Hoetink gaf zijn meesterlijke studie over de humanistische fundering der moraal uit. Prof. Pos hield enige malen zeer opzienbarende redevoeringen. Trouwens, op talloze conferenties, besprekingen en bijeenkomsten en in een groot aantal periodieken en dagbladen werden de humanistische ideeën uiteengezet. Ik herinner o.a. aan het academisch congres over Christendom en Humanisme te Utrecht in de vorige zomer en aan de polemiek met Ds. Aris nog onlangs in het Parool. Zo hoeft het niet te verbazen, dat het gezag van ons Verbond in het afgelopen jaar groter is gebleken dan we na zo'n korte tijd hadden durven hopen. Geestelijk gesproken is het Verbond, en daarmee het autonome humanisme, een factor van gewicht geworden in ons nationale leven. Dat is geen reden, om ons er op te laten voorstaan, maar het mag ons wel tot voldoening stemmen, en de invloed er van op houding en gedachten van verschillende groepen en organen is onmiskenbaar. Groter dan menigeen, zelfs onder onze leden, zou vermoeden.

Daarnaast begon het werk in de gemeenschappen: beziningsbijeenkomsten, cursussen, lezingen en voordrachten. De regelmatige radiouitzendingen worden stellig door tienduizenden beluisterd. In een enkele plaats organiseerden wij het werk voor militairen. In verband hiermede nam ook het ledental toe; het is thans al een stuk boven de 3000 gestegen. Men kan natuurlijk van ons niet verwachten, dat we er na één jaar al in geslaagd zouden zijn, een groot deel der onkerkelijken in Nederland te organiseren. En de betekenis van een groep hangt stellig ook niet alleen af van het aantal. Maar we zouden onszelf misleiden, als we niet begrepen, dat we ons op den duur niet kunnen blijven beroepen op de korte tijd, dat het Verbond bestaat. En het is nu eenmaal zo, dat geestelijk gezag, dat niet gesteund wordt door organisatorische macht, op de beslissende momenten zijn stem niet kan laten horen.

Willen we bovendien iets betekenen voor de grote massa, dan moeten we kunnen wijzen op wat we in feite doen. En we kunnen alleen iets doen, wanneer we over een sterke organisatie beschikken. Dat is een cirkel, waar we alleen uit kunnen komen, door onze grenzen te doorbreken. Ik mag misschien een beeld uit de militaire wereld gebruiken: We hebben ons in het afgelopen jaar een bruggehoofd veroverd, nu komt het er op aan, een doorbraak tot stand te brengen in de gelederen van het nihilisme.

Vrienden, bij het begin van dit congres wil ik niet nalaten, deze gedachte met klem naar voren te brengen: Wij hebben ons aaneengesloten, omdat we de behoefte gevoelden aan een gemeenschap van buitenkerkelijke humanisten; we zijn

het eens geworden over de grondslagen, waarop we ons bij alle verscheidenheid konden baseren; we zijn gezamenlijk doordrongen van onze verantwoordelijkheid voor het buitenkerkelijke volksdeel. Laten we ondanks alle verschillen vasthouden aan dat, wat ons bindt, en elkaar tegemoet treden in het vertrouwen, dat we allen in volkomen oprechtheid streven naar hetzelfde doel: de verbreiding en verdieping van het buitenkerkelijk humanisme.

Het spreekt vanzelf, dat zich daarbij in het begin nog wel eens misverstanden zullen voordoen. Wanneer dan echter de vaste wil voorzit, om elkaar te begrijpen, dan kan het niet anders, of we zullen de goede weg vinden. Met name geldt dat ook voor de verschillen in politieke gezindheid. We vinden in ons Verbond naast onpolitieke humanisten socialisten van de meest uiteenlopende schakering met liberalen verenigd op de grondslag van het humanisme. Als buitenstaanders wel eens vragen, hoe dat mogelijk is, dan antwoord ik: Omdat we bij alle politieke verschillen klaar en duidelijk beseffen, dat er waarden zijn in het leven van nog hoger orde dan welk politiek ideaal ook; waarden, die aan de politiek pas zijn diepere zin en bezieling verlenen.

Maar van ons Verbond mag geëist worden, dat het in zijn uitingen aangeeft, welke betekenis die waarden in ieders praktische leven hebben. En ook, welke consequenties dat heeft voor iemands stellingname in de politiek. Maar, we zijn het er, meen ik, allen over eens, dat dit nooit mag leiden tot een partijpolitieke stellingname. Steeds moet ons doel zijn het algemeen humanistische element van de praktische vragen — ook de politieke — te belichten. De grote betekenis hiervan kan zijn, dat we op die manier mensen bereiken, die anders geen oor voor ons woord zouden hebben. Via de actuele kwesties worden zij geplaatst voor de waarden van het humanisme en omgekeerd wordt op die manier het humanisme getoetst op zijn praktische betekenis.

Wij zijn allemaal geneigd onze opvatting der dingen voor de enig mogelijke te houden. En toch is dat dikwijls allerm minst zo. Sommigen zouden willen, dat we als Verbond niets anders deden dan een kader scheppen, dat in staat is, de theoretische oplossingen van het humanisme uit te dragen. Anderen vragen om praktische werkzaamheid en massale organisatie.

Het komt aan op een kleine kern, zegt de een; neen, de massa moeten we bereiken, zegt de ander; gij gaat de weg van de Dageraad op, klinkt het hier; neen, het is allemaal veel te religieus, luidt het daar. Jullie maken je zorgen over politieke delinquenten, dat zijn allemaal ploerten, daarmee wil ik niets te maken hebben. Waarom erkennen jullie niet, dat het militarisme de oorzaak is van alle narigheid? Neen, het kapitalisme, roept er weer één. Jullie zijn socialistisch, jullie zijn politiek kleurloos, jullie zijn geen democraten, jullie zijn te politiek.

Ik heb al deze critiek meer dan eens vernomen. Voor de persoon in kwestie is het natuurlijk altijd een voorwendsel, om op echt Hollandse wijze de kat uit de boom te kijken. Grote dingen komen echter nimmer tot stand dan onder voortdurend misverstand en kritiek van de stuurder aan de wal..... en in de passagiershutten.

Maar wij weten, waar het om begonnen is. Om niets minder namelijk dan om zin en inhoud te geven aan het leven. Om klaar en duidelijk gelijkberechtigtheid op te eisen voor het buitenkerkelijke humanisme. Om in deze verwarde, angstige, zelfzuchtige wereld dapper en krachtig de mens op te roepen tot menselijkheid. Om ernst te maken met de leus, dat het de roeping van de mens is om mens te zijn.

Laten we geen ogenblik uit het oog verliezen, dat we ons verbonden hebben, om in alle oprechtheid en toewijding samen te werken aan de verbreiding en verdieping van het buitenkerkelijke humanisme, om onze verantwoordelijkheid te aanvaarden voor de verwerkelijking der menselijke waardigheid.

MENS EN WERELD

is het orgaan van het Humanistisch Verbond onder hoofdredactie van van Dr. J. C. Brandt Corstius. • Adres Redactie: A. van Ostadelaan 147, Utrecht • Adres Administratie: Weerdsingel O.Z. 80, Utrecht, Postgiro 304960 t.n.v. F. v. d. B. te Utrecht. • Advertentie-tarieven op aanvraag. Kleine advertenties voor particulieren f 0.75 per regel; kolombreedte 45 mm. • Abonnementscondities: Leden: gratis, niet-leden: f 2.50 per jaar • Condities Lidmaatschap Humanistisch Verbond worden verstrekt door: Centraal Bureau, Weerdsingel O.Z. 80, Utrecht.

Als Drijfhout op de Zee

Een wilde is op jacht. Op eens raakt hij het spoor bijster. Waarheen zou zijn prooi gevlucht zijn? Hij weet het niet. Plotseling ziet hij een vogel een bepaalde richting uit vliegen en meteen gaat hij weer blijmoedig op weg, in de richting, die de vogel uitgevlogen is. Hij gelooft in „tekenen”. Ja, goed, best, dat is heel leuk voor zo’n Bosjesman, maar dat raakt ons toch niet? Dat loopt toch zeker honderd keer mis? Ja, natuurlijk, maar het komt ook wel eens een keer uit, en die ene keer dat het uitkomt, spreekt veel sterker tot de verbeelding dan de honderd keer, dat het niet lukt.

Staan wij er heus zover boven?

Weet U nog, dat we met zijn allen in de beroerdigheid zaten? We hebben jaren gekend, waarin er eigenlijk geen enkel lichtpuntje te vinden was in de politieke situatie. Ja goed, daar was het „geloof” de diepgewortelde overtuiging, dat dit niet blijven kon en dat, ook al kwam de ommekeer niet, onze weg, en onze taak duidelijk waren. Maar daar hadden velen niet genoeg aan. En weet ge nog wel: de grens liep dwars door „gelovigen” en „ongelovigen” heen. En dan kwam de een of andere waarzeggende juffrouw, en beredeneerde, dat het met Hitler precies zo zou gaan als met Napoleon: de overeenstemming van de data in beider leven was frappant. En wat deden wij? We glimlachten eerst maar, we hoopten. We waren het geslacht dat „tekenen wilde zien”.

Dat op die manier de hele geschiedenis een goed gesmeerde machine werd, dat alle zedelijke verantwoordelijkheid om hals werd gebracht, wat deerde het ons?

En het werd nog veel tragischer. Er zijn er nog velen, die in onzekerheid verkeren over het lot van hun nabestaanden. Dan komt de wanhoop. We willen weer een „teken”: dat wordt de gulden tijd voor boerenbedrog en waarzeggerij. En geloof me: de grens loopt weer dwars door de traditioneel gelovigen en de ongelovigen heen. We konden natuurlijk precies zo goed opium schuiven.

Dit diep tragische zelfbedrog noem ik nu bijgeloof. Honderdmaal ontdekt de mens, dat het niets waard is en honderd en een maal probeert hij het weer. „Bijgeloof”, het zit diep in iedere mens, maar in tijden van nood wordt het een macht. Het is het geloof in de gok, de kansrekening, het is de moord op alle echt idealisme. Dit is de ziekte van onze tijd. Alle verantwoordelijkheid wordt ondermijnd, de stuurlaarsloosheid regeert. We bepalen niet meer zelf onze levenshouding, maar worden stukken drijfhout op zee. En, terwijl dit zo is, zitten wij te harrewarren over totaal onvruchtbare tegenstellingen. Wat dunkt U, zouden „geloof” en „ongeloof” maar dan het echte heilige geloof en het brandende ongelooft, elkaar niet kunnen vinden in de strijd tegen de doden, neen scherper nog, van het levende in ons allen tegen de angst, de slavenziel, die ook in allen woont. Dit betekent niet, dat de reële tegenstellingen wegvallen. De waarheidsvraag blijft en de strijd daarover kan een zegen zijn voor ons volk, mits zij gevoerd wordt met gezuiverde begrippen. Maar dat betekent wel, dat levensmoed en vertrouwen elkaar vinden, evenals in de bezettingstijd, in een taaie strijd tegen de laksheid en de angst, die onze wereld in hun wurgende greep houden.

P. P. AGTER.

Besluiten van het Congres

Het congres keurt de handelwijze van het Hoofdbestuur ten aanzien van de Lingadjatti-verklaring goed, na motivering door het Hoofdbestuur, dat het geenszins in de bedoeling heeft gelegen een politieke uitspraak te doen, de leden politiek te scheiden, noch de andere zienswijze te negeren.

*

Het congres besluit eenstemmig bij de minister van O., K. en W., de regering en de beide Kamers te protesteren tegen de aanschrijving van minister Gielen, waarbij de openbare onderwijzer gerechtigd wordt in en met de klas godsdienstige handelingen te verrichten. Elders in dit nummer vindt men de tekst van dit protest, dat alom aan de pers wordt meegedeeld. (De gemeenschappen kunnen voor plaatselijke bladen zorgen).

*

De krant, die van heden af in 8 pag. verschijnt, zal, zodra er voldoende advertenties zijn, met 16 pag. uitkomen.

*

Het congres besluit op korte termijn een bijzondere financiële actie te voeren om zo snel mogelijk een geestelijke leider te kunnen aanstellen.

*

Het congres besluit in Juli een weekend te Gouda te houden, in Augustus een vakantie-kamp, in September een conferentie van afgevaardigden.

*

Voor het besluit inzake het openbaar onderwijs: zie de verklaring elders in dit nummer.

Besluit van het Onderwijsdebat

Het Hoofdbestuur stelt vast, dat er in het Verbond nog geen gemeenschappelijke mening over het bijbel-onderwijsrapport bestaat;

is er van overtuigd, dat de bezwaren ertegen bij diepgaande besprekingen ondervangen zouden kunnen worden zonder geweld te doen aan de wezenlijke strekking van het rapport;

meent zich voorshands te moeten houden aan de in het rapport ontwikkelde hoofdgedachten;

besluit echter de betrokken commissie uit te breiden met de leden Mulder, Van der Sluis en Van der Wal, en haar op te dragen zich te beraden over het aanbrengen van mogelijke wijzigingen in het rapport.

Een belangrijke nieuwe uitgave is:

ER WAS EENS

en er is nog

Inleiding tot de Sprookjeswereld

Van Symbool tot Werkelijkheid.

door Dr C. J. SCHUURMAN

Aan de hand van 21 bekende sprookjes van Grimm toont de schrijver — de bekende psychiater — aan, dat de sprookjes geenszins de toevallige fantastische verhalen zijn, voornamelijk bestemd voor kinderen, maar intuïtieve wijsheid bevatten, stammend uit de oervoorstellingen der mensheid. In symbolische taal, die aan elke trek van het sprookjesverhaal een diepe betekenis geeft, wordt er in verbeeld, hoe de ziel ontwaken kan, welke gevaren haar bedreigen en hoe zij zich daartegen te weer kan stellen. Zo kon de schrijver in deze psychologische beschouwing over oeroude sprookjes tegelijkertijd de hedendaagse mens de weg wijzen naar de vervulling van zijn schoonste mogelijkheden.

Prijs f 7.90 gebonden.

Verkrijgbaar in de boekhandel

VAN LOGHUM SLATERUS N.V. - ARNHEM

Er bestaan in ons goede landje een aantal zeer hardnekkige vooroordelen, die van bepaalde kanten met zoveel nadruk naar voren worden gebracht, dat de goegemeente er regelmatig inloopt en ze zonder bedenking aanvaardt. Een van die vooroordelen is, dat humanisme onverbrekkelijk met christendom verbonden is, en zal moeten blijven.

Het is daarom wel eens nuttig een klein aantal uittalingen in korte of iets langere vorm op te nemen van een paar uitblinkende Chinese figuren, mannen die honderden jaren voor Christus geboorte leefden, mannen die we op geen enkele goede grond zelfs godsdienstig mogen noemen. De hier bedoelde figuren zijn K'oeng-Foe-tze (gelatiniseerde naam: Confucius) en Meng-tze (Mencius). De eerste leefde ca. 500 jaar, de tweede ca. 375 jaar voor Christus.

Enkele uitspraken van Confucius:

„Alle mensen zijn broeders.”

„Hoe moet ik handelen tegenover mijn medemensen?”

„Wat gij niet wilt dat aan U zelfen gedaan wordt, doe dat aan anderen niet.”

„Is het goede zover weg?”

„Zodra ik het goede wil, is het er.”

„De edele mens stelt eisen aan zichzelf, de kleine mens stelt ze aan anderen.”

„De edele mens denkt aan rechtvaardigheid, de kleine mens aan voordeel.”

Mencius was de grote popularisator van de leer van Confucius.

Niet alleen korte, kernachtige gezegden van hem doen zien, dat hij humanist was in de beste zin van het woord, we hebben van hem ook kortere en langere gelijkenissen die duidelijk zijn geestesgesteldheid weergeven.

Mencius zeide: Ik houd van vis en ik houd van berenklaauwen. Als ik ze niet beide kan hebben doe ik afstand van de vis en neem de berenklaauwen. Zo houd ik van leven en ik houd van rechtvaardigheid. Als ik ze niet beide kan hebben doe ik afstand van het leven en neem de rechtvaardigheid. Weliswaar haat ik de dood, maar er is iets, dat ik meer haat dan de dood, en daarom zijn er rampen die ik niet uit de weg ga. Er zijn derhalve dingen waarvan men meer houdt dan van het leven, en er zijn dingen die men meer haat dan de dood. Volstrekt niet alleen begaafden hebben dit hart (deze geestesgesteldheid). Alle mensen bezitten het; de begaafdheid bestaat alleen hierin, dat men kan verhinderen dat het verloren gaat.”

En tenslotte een kleine gelijkenis die doet zien dat ook Mencius wist hoe zeer de mens beïnvloed wordt door zijn maatschappelijke omstandigheden:

Mencius zeide: De Osseberg was eens schoon door zijn bomen. Gelegen in de omgeving van een grote hoofdstad evenwel, werden deze met bijlen omgehakt; — kon hij zo zijn schoonheid behouden? Nochtans, door de onophoudelijk werkende invloeden van dag en nacht, de bevochtiging van regen en dauw, ontbrak het niet aan spruiten en uitlopers die opschoten. Toen echter kwamen runderen en schapen daar weiden, zodat de berg nu zo kaal is, dat men, dat ziende, meent dat hij nooit bebost is geweest. Maar het is er verre vandaan dat dit de natuurlijke aard van den berg zou zijn! Zo ook, wat betreft de eigenschappen van de mens, is het er verre vandaan dat hij geen hart van humaniteit en plichtsbesef zou hebben. Dat waardoor hij zijn aangeboren-goedhart verliest, is als de wijze waarop de bijlen ten opzichte van de bomen te werk zijn gegaan. Wanneer er ochtend na ochtend wordt gekapt, kan het dan zijn schoonheid behouden? Nochtans, door de onophoudelijk werkende invloeden van dag en nacht en in de atmosfeer (lett. adem) van de prille morgen, nadert het in zijn gevoelens van liefde

Het jaarcongres, gehouden te Utrecht op 22-23 Maart 1947

De indruk, die het eerste normale congres van het Humanistisch Verbond heeft gemaakt op de deelnemers, die ten getale van ruim 230 waren bijeengekomen, is, dat het Verbond zich zowel naar binnen als naar buiten toe meer en meer gaat bevestigen.

In het geestelijk leven van Nederland na de bevrijding is de oprichting van een Verbond van humanisten een klein maar belangwekkend feit. Dat geestelijk leven is geladen met spanningen, zowel onder de humanisten zelf als tussen humanisten en kerkelijken, die zulk een onderneming hachelijk maken. Maar ten aanzien van de fatale geestelijke onverschilligheid niet minder noodzakelijk. Bijeen in congres voelt men die spanningen zéér duidelijk. Er bestaat eensgezindheid omtrent het doel, niet altijd omtrent de weg. En wij zijn elkander op vele punten nog niet vertrouwd. Er heerst dikwijls een zoeken en tasten naar elkaars bedoelingen. Maar één ding is opnieuw door dit congres duidelijk geworden: de wil het Verbond sterk te maken, de wil elkander te vinden, de gezamenlijke weg te zoeken, triomfeerde steeds over wat ons van elkaar doet verschillen. Dat wil zeggen: het humanisme zelf bevestigt zich in ons meer en meer. Wij staan op zulke dagen voor de praktijk van onze humanistische beginselen ten aanzien van de waarheid en de verdraagzaamheid. En waar de humanist vanouds sterk de individualist is, valt er wat te strijden en in onszelf te overwinnen. De blijvende indruk is dát de gemeenschap-zoekende kracht de overhand heeft. Dát bindt leden en bestuurders aan elkaar en maakt de oplossing van menig moeilijke kwestie mogelijk. Het bracht ook de gedachtenwisselingen tot een

en haat weer dicht tot de humaniteit, maar na korte tijd wordt dit weer geboid en vernietigd door zijn daden gedurende de dag. Wanneer dit keer opkeer geschiedt, dan is de nachtelijke atmosfeer („adem”) niet toereikend om (de aangeboren-goedheid) te bewaren, en als dit zo is, dan is hij niet ver meer verwijderd van de dieren. Ziende dat hij is als een dier, denkt een dat hij nooit die aanleg heeft gehad. Maar zou dit de ware aard van de mens kunnen zijn? Daarom: als het een juiste verzorging krijgt, is er niets dat niet groeit; als het een juiste verzorging mist, is er niets dat niet verkwijnt. Meester K'oeng zeide: „Als gij vasthoudt dan blijft het; als gij loslaat dan verliest gij het.”

P. SCHUT.

DE RAGEBOL

Op een bijeenkomst van Gereformeerden te Amsterdam bestrijdt een inleider het Humanisme met het argument: Hitler was ook een humanist!

Hoe pover zouden wij ons zelf voorkomen, indien wij de R.K. bestreden met het argument: Seys Inquart was óók een leerling der Jezuïeten.

„Zonder het geloof in den levenden God is geen beschaving mogelijk.” Aldus Banning in Tijd en Taak van 18 Januari 1947. Alweer: hoe pover zouden wij, humanisten onszelf voorkomen, indien wij beweerden: Zonder het autonome humanisme is geen beschaving mogelijk. Geloof en aanmatiging liggen blijkbaar dicht bijeen. Het zij ons gezegd!

Tegen ons protest aangaande de Vastenbrief van het Ned. episcopaat verweren de R.K. bladen zich met de opmerking: „Die brief is alleen voor katholieken bedoeld.” De bisschoppen eisen dan blijkbaar alleen voor hun geloofsgenoten de naam van mens op. Dat maakt de zaak waarom het gaat alleen nog maar erger!

van het Humanistisch Verbond

goed einde. Beter is wellicht te zeggen: in een goede richting. Niemand mene immers, dat zij zijn afgesloten. Ten aanzien van het belangrijkste punt der agenda vond dit zijn uitdrukking in de verklaring van het Hoofdbestuur, elders in dit nummer afgedrukt. Het Verbond moet zijn houding bepalen tegenover de aandrang tot kerstening van de openbare school, tegenover de praktijk en het beginsel van art. 26 der lager onderwijswet; die het godsdienstonderwijs op de openbare school regelt, en bovenal tegenover de onkerkelijke ouders, die onbewust van hun humanisme, meedoen met de sleur. Geen wonder, dat niet een-twee-drie die houding eensgezind wordt aangenomen. Laten wij ons immers van het hoogst belangrijke feit bewust zijn, dat voor het eerst van humanistische zijde principieel en organisatorisch optreden wordt nagestreefd! Deze kwestie is de toetssteen of dat in Nederland kan. Het verheugende van dit congres was, dat men doordrongen was van het besef: het móet kunnen! Er wachten ons toch nog zovele handelingen en besluiten. Naarmate het Verbond krachtiger wordt zal het zélf zijn weg hebben te bepalen om zijn doel te bereiken: het humanisme te maken tot de levensopvattingen der talloze geestelijke onverschilligen en onbewusten.

Wij zullen verder de Zondagmorgen niet spoedig vergeten. Het geestige en van geest getuigende woord van Gerard Walschap, dat ons aan één stuk door boeide, en de nobele voordracht van het vijfde bedrijf uit Shaw's St. Joan, door dr L. van der Wal. De zaal was die morgen te klein om alle belangstellenden te bevatten.

Aan het slot van het congres kon onze algemeen voorzitter met recht de gedachte uitspreken: Het congres heeft bewezen, dat de poging, die wij wagen, aanslaat. B. C.

DE MOEDER

Gij, die mijn moeder zijt, mijn eerst beminde,
de warme schelp, waaraan ik leven won,
en die nu rustig als een oude linde
uw dag vermurmt in de laatste zon,
gij mocht mij langer langs mijn einders leiden
dan hij, die mij als vader en als man,
zoo schrijnend kwetste bij zijn overlijden,
dat ik er nimmer van genezen kan.
Uit u ontvouwde ik mij in al mijn zinnen,
gij waart de regenboog, ik druppel dauw,
mijn eerste woord mocht aan uw mond beginnen,
uw borst leerde mij proeven, zoet en lauw.
Wat aan aromen mij sindsdien verwende
vervluchtigt bij den lentefrischen geur
van 't zachte linnen om mijn weeke lenden:
vond ik een tuin, gij waart mijn open deur.
Verrukkelijk gingen de dagen open
in 't landschap van uw lachend aangezicht,
de beelden kwamen op mij toegelopen,
omgeven door uw moederlijke licht.
Een lamp, een stoel, een bed, wie kent hun wezen,
onstoffelijk, een soortnaam zonder doel,
als moeders vinger ze niet had geweest,
beziel'd en daár: het bed, de lamp, de stoel?
Hoe moet ik, moeder, mij uit u ontwarren,
ik zie u zitten bij het smalle raam,
ik hoor het fluiten van de bakkerskarren,
doch ken van dag noch maand noch jaar den naam.
Uw al-bestendigheid kan ik niet scheiden
van groei en tranen, slapengaan en spel;
wie zal mijn wegel van uw landbaan leiden,
waar vind ik grenzen voor mijn zelfbestel?

Uit: Karel Jonckheere:
Spiegel der Zee.

UITSPRAKEN VAN

Gerard Walschap

op Zondagmorgen 23 Maart, te Utrecht.

In de jaren die achter ons liggen hebben wij geleefd buiten de menselijke maat. In de oorlog bleek het gevoel ervoor afwezig. Onaanvaardbaar blijft: de cultus van de mens uit te voeren tot de vermorzeling van de mens toe.

Wanneer de mens niet meer heilig is, is alles geoorloofd. De humanistische moraal luidt: Wees gelukkig, maak gelukkig zonder elkaar te misdoen. De godsdienstige mens voegt daaraan toe: om Godswil. Die toevoeging maakt deze moraal niet beter.

De humanistische mens: wie is hij? Een zoon des mensen, voor korte tijd op aarde. Als kind wil hij leven, als grijsaard sterven. Als volwassene streeft hij naar geestelijke vrijheid, mondigheid, eigen verantwoordelijkheid, het recht en de plicht zelf te denken en te weten wat hij doet en waarom. Zijn oorsprong is de aarde, zijn plaats de aarde, de toekomst de aarde. Bijstand van elders is er niet. Hij is de smeder van zijn eigen lot.

De humanist wil met zijn middelen de drang naar zelfverwerkelijking volgen, die het leven is ingeschapen, en hij vindt daarbij de volledige beloning in zichzelf.

De B.B.C. en de rubriek Geestelijk Leven

De bestuurders van de B.B.C. hebben de volgende verklaring uitgegeven. De uitzendingen, waarop deze verklaring doelt, zullen buiten de gewone godsdienstige uren worden verzorgd.

De B.B.C. is de zienswijze toegedaan dat de omroep de verantwoordelijkheid draagt om zich in te spannen aan de behoefte te voldoen van miljoenen mensen, die heden ten dage hongeren naar geestelijke voorlichting. De bestuurders erkennen, dat dit de uitzending inhoudt van overtuigingen die met elkaar in strijd zijn; zij menen echter dat getuigenis van zeer uiteenlopende godsdienstige en ongodsdienstige opvattingen positief kan zijn en dat gedachtenwisseling kan plaats vinden op zulk een wijze dat de redelijke luisteraars geen aanstoot zullen behoeven te nemen aan de tegenstellingen, die de grenzen van hoffelijkheid en goede smaak niet overschrijden. De B.B.C. wil daartoe zijn uitzendbevoegdheid aanwenden. Deze nieuwe handelwijze zal stapsgewijs en proefondervindelijk in werking worden gebracht. Zij zal zich bewegen binnen de sfeer der publieke opinie. Maar de B.B.C. streeft naar een zo vrij mogelijke uitdrukking van de ernstige en verantwoordelijke gedachten. Elke uitzending op godsdienstig, wijsgerig en ethisch gebied dient doordrenkt te zijn van diepe ernst en een groot doel, en de waarheid dient te worden gezocht op een wijze dat zij geprezen en gerespecteerd zal worden, waar zij ook wordt gevonden.

(Radio Times, 14-3-47).

HET ZOMERKAMP

Dit wordt gehouden van 9—16 Augustus a.s. te Blaricum in het Meenthuis. We willen genieten van vakantie en de vrije natuur. Het kamp zal aan onspanning gewijd zijn en aan enkele inleidingen over het humanisme. Verder veel zang, muziek en volksdansen.

De leeftijdsgrens (naar beneden): 18 jaar; prijs f 22.50.

Stuur inderstaand formulier in. U krijgt dan een definitief aanmeldingsformulier en desgewenst giro-stortingsformulieren om het kampgeld in termijnen te voldoen.

Sluitingsdatum aanmelding: 1 Juli. Het kampgeld moet voor de helft ook voor die datum binnen zijn, de rest voor 1 Aug.

Ondergetekende vraagt toezending van een aanmeldingsformulier

vraagt giro-stortingsformulieren à f 5.—

..... giro-stortingsformulieren à f 2.50

naam en adres (duidelijk in blokletters)

De kampcommissie:

Dr. W. Kraak, H. v. Laar, Mevr. A. Ploeg-Ploeg.

HET ONDERWIJS-RAPPORT OP ONS CONGRES

Zeer uitvoerig en scherp was de critiek, vooral van de zijde van het lager onderwijs, op enkele stellingen uit ons rapport. Als we de vele woorden, die gesproken zijn, samenvatten, dan liep het verschil over twee punten.

Artikel 26

De wet op het lager onderwijs geeft in art. 25 godsdienst-onderwijzers het recht in een verwarmd en verlicht lokaal op uren, te vermelden op de lesrooster in de openbare school godsdienstonderwijs te geven. Het volgen van dit onderwijs is facultatief. Ouders, die geen godsdienstonderwijs voor hun kinderen wensen, behoeven hen er niet aan te laten deelnemen.

Ons rapport wenst vanzelfsprekend, aan dit art. 26 geen uitbreiding te geven, door bijv. de mogelijkheid open te stellen, dat dit onderwijs door de klasseonderwijzer gegeven kan worden.

De hoofdgedachte van art. 26 is juist, dat het de scheiding uitsprekt tussen het onderwijs, zoals dit door de klasseonderwijzer gegeven wordt en het godsdienstonderwijs, waartoe op verlangen der ouders (d. i. in de praktijk op de wens ener Kerk) gelegenheid wordt gegeven.

Tegen uitbreiding van dit artikel, bijv. door dit godsdienstonderwijs op te dragen aan de klasseonderwijzer, waardoor juist de scheiding zou vervallen, verzet zich het onderwijs-rapport van het Hoofdbestuur.

Op het Congres is nu de waarde van het godsdienstonderwijs op de lagere school sterk bestreden. Vele juiste woorden zijn hierover gesproken. Vrijheid van de geest; eenheid in de klas; voor het jonge kind onverteerbare stof; de niet-paedagogisch onderlegde godsdienstonderwijzers; het lage peil van onderwijs,... dit waren de inderdaad treffende argumenten, waarmee men dit onderwijs bestreed. Geen humanist zal voor zijn kinderen de waarde van zulk onderwijs erkennen.

Toch konden deze argumenten tot verwondering van vele afgevaardigden het H.B. niet bewegen het rapport op dit punt terug te nemen.

Het doel van het publiceren van het rapport was, bekend te maken, hoe het H.B. van het Verbond in deze tijd denkt over de positie van de Openbare School.

Na de bevrijding klonk een luide roep door het land: Herkerstening van ons volk alleen kan onze cultuur redden. Herkersten de openbare school! De leuze vond bij velen instemming.

De grote vereniging Volksonderwijs publiceerde een rapport en stellingen, die reeds heel harmonieus met dit geluid samenklonken.

Tegenover den tijdstroom, die nu reeds weer terugbeet, heeft het H.B. van ons Verbond zijn stem laten horen. Geen uitbreiding van art. 26!

De rechten echter, die de kerkelijke ouders, voorstanders van de openbare school (zulken zijn er, gelukkig!) hebben, om in het schoolgebouw buiten de gewone lesuren aan hun kinderen godsdienstonderwijs te laten geven, wenst het H.B. van ons Verbond niet aan te tasten. De openbare school is niet onze school, maar de school voor allen.

Onze strijd is dus niet gericht tegen art. 26, omdat onze taak niet is bestaande rechten van kerkelijken aan te tasten. Onze strijd is de rechten van het niet-kerkelijke volksdeel te verdedigen, het te brengen tot het besef van zijn plichten en rechten als cultuurdrager. Wij moeten onze eigen beginselen propageren, maar anderen geen rechten afnemen, die onze vrijheid niet belemmeren. Onze taak is de vele onverschillige ouders die hun kinderen godsdienstonderwijs laten geven op grond van art. 26 en verder met de kerk geen relatie onderhouden, er op te wijzen, dat het humanisme een hogere opvatting van het leven is, dan deze onverschilligheid, en dat voor deze hogere levensopvatting godsdienstonderwijs van generlei waarde is.

Het H.B. van het Verbond wenst zijn kracht niet te gebruiken om vrijheden van kerkelijken aan te tasten, maar zal zijn kracht gebruiken om eigen beginselen te propageren. Het roept tot de leden, en tot alle humanisten: strijdt niet tegen de vrijheid die Uw tegenstander heeft, maar overtuigt de lauwen, zodat zij de kracht zullen vinden weerstand te bieden aan een versleten traditie.

Het Bijbelonderwijs

Een tweede punt van kritiek was gericht op het „Bijbelonderwijs”, door de klasseonderwijzer te geven.

Ons rapport spreekt uit, dat verhalen uit de Bijbel en zinrijke verhalen uit andere culturen door de klasseonderwijzer gegeven kunnen worden. De bedoeling is deze stof te doen geven door de klasseonderwijzer bij de gewone vakken, als geschiedenis (komst van het Christendom in deze landen, Hervorming), aardrijkskunde (Rode Zee, Sinai, Heilig Land), taal (bijbelse uitdrukkingen), lezen (betekenis en ontstaan der Chr. feestdagen, verhalen, legenden).

Dit onderwijs kan gegeven worden zonder te getuigen en voorzover hier iets te weten, niet te geloven valt. Deze stof kan in sommige delen karaktervormend werken.

Het H.B. vertrouwt ten volle op het inzicht van de Nederlandse openbare onderwijzer, dat hij niemands geweten geweld zal aandoen, als hij bij zijn onderwijs ook aandacht schenkt aan de vele wetenswaardigheden, die volstrekt geen monopolie van het kerkelijk volksdeel behoeven te blijven. Ook hier werpt ons rapport een dam op tegen de stroom, die de Bijbel, die zou zijn het hoogste cultuurgoed, op grond van deze kwaliteit als aparte leerstof in het onderwijs wil brengen. Het H.B. vertrouwt ten volle erop, dat in ons Verbond een grote eenheid van opvatting kan ontstaan omtrent deze zeer moeilijke materie, die nog warm is van politieke, filosofische, tactische en andere gevoeligheden.

M. G. WARFFEMIUS.

LECTUUR OVER HET HUMANISME

„Humanisme en Socialisme” van Prof. Mr H. R. Hoetink, Uitg. van Loghum Slaterus, 40 pag., f 1.—.

Prof. Mr Dr Leo Polak, een erflater van onze beschaving”, samengesteld door P. Spigt e.a., Uitg. G. W. Breughel, 72 pag., f 1.90, geb.

„Geloof en Ongeloof” van M. G. Warffemius, Uitg. Delftse Uitg. Mij., 172 pag., f 4.25, geb.

In de spiegel der Oudheid, radiolezingen van Dr D. Loenen, f 0.25.

„Had Stoffel gelijk?”, Beginsel en doel van het Verbond, op populaire wijze uiteengezet, 8 pag., f 0.12. Bestel er meer dan één en zend het aan Uw vrienden!

Wat heeft MULTATULI ons nog te zeggen? Zojuist verscheen:

De betekenis van MULTATULI voor onzen tijd

door Henri A. ETT

conservator van het Multatuli-Museum

Geb. f 3.90

BRIEVEN VAN MULTATULI
AAN ZIJN UITGEVER J. WALTMAN Jr.

Geb. f 2.90

Verkrijgbaar bij den Boekhandel

G. W. BREUGHEL-AMSTERDAM

MATERIALIST

Hij zegt dat ik een materialist ben en ik lees in uw ogen medelijdend misprijzen, want een materialist is voor u een man van klein verstand, een menselijk zwijn, dat in modder ploetert.

Mag ik u vragen welke spiritualistische theorie in vernuftigheid evenaart wat de materialisten hebben onthuld over de samenstelling van de stof? Kent gij een andere weg tot de kennis van geest en god dan de studie van de stof? Is de heilige drieëldigheid een genialer vondst dan de theorie van de atomen? Is Augustinus' verbeelding van een hemelse genadewerking in de ziel van de mens schranderder dan het ontdekken en preciseren van cosmische en radioactieve stralen? Zijn de bewijzen van bestaan en onstoffelijkheid der ziel betrouwbaarder dan de observatie der materialisten van parapsychologische en occulte verschijnselen? Hebben de spiritualisten ooit iets anders gedaan dan God anthropomorfisch belachelijk maken en hebben de materialisten hem door de studie van de stof niet in ere hersteld in de hoge en ongenaakbare regionen van het agnosticisme?

Gij zegt dat gij een antwoord hebt op de levensvragen en ik niet.

Welk antwoord hebt gij tenzij de godslasterlijke primitivisme van Genesis etcetera en wat hebben twintig eeuwen spiritualisme daar ooit verhelderends aan toegevoegd? Niets, mijnheer, maar het materialisme wel. Door de studie van het heelal en van de situatie daarin van onze planeet weet het zeker dat de aarde niet de reden van deze schepping kan zijn geweest. Door de vergelijking van de ouderdom der aarde met de mogelijke duur van het menselijk leven er op, weet het dat de bestemming onzer aarde niet de mens kan zijn. En door de berekening dat in het melkwegstelsel niet eens in honderdduizend jaar een beschaving kan voorkomen, weten de materialisten dat het heelal niet kan ontstaan zijn ter wille van het menselijk leven.

Ziedaar in tien regelen meer en grootser metaphysica van de materialisten dan al uw kerkvaders tezamen in hun bergketens papier ooit hebben gedroomd.

Gij hebt ons nu lang genoeg geminacht als onwetenden en onreinen, ons beledigd met uw spiritualistische hovaardij.

De onwetende zijt gij. Schaam u en bestudeer met ons nederig de stof, want gij zijt zelf stof en haar lof is gezongen door uw dikke vriend Ernest Hello.

Gerard Walschap (overgenomen uit Nieuw Vlaams Tijdschrift, Dec. '46)

MORAAL

Van moraal kan geen sprake zijn voor wie niet gelooft aan een God, die de mens zekere verplichtingen heeft opgelegd en het kwade bestraft.

Vastenbrief der Ned. Bisschoppen.

MORAAL MET GOD

Wij behoren te velde te trekken tegen de valse leerstellingen, en de mensen, die ze dragen, slechts te sparen, in zoverre de zaak Gods daaronder niet lijdt.

Dr. B. M. Boerebach op blz. 340 in:
Vaarwel aan een Godvergeten tijd.

MORAAL ZONDER GOD

Het echtpaar Curie heeft na zes jaren van harde arbeid het radium gevonden. De ontdekking vliegt de wereld over. De industrie stelt belang in de bereidingswijze.

Er komt een brief uit Amerika, om inlichtingen omtrent het procédé. Even flitst de beide onderzoekers de gedachte door het hoofd: We kunnen patent aanvragen. Dat brengt veel geld op. 'n Materiële beloning voor de harde arbeid kunnen ze best gebruiken.

Onmiddellijk zegt Madame Curie:

„Natuurkundigen maken altijd zonder voorbehoud hun onderzoekingen bekend.”

En deze mensen schenken weg al wat zij hebben; de vrucht van hun levensarbeid staat de gehele mensheid ten dienste. De hoogste opvatting van zedelijkheid.

ZORGELOOSHEID

Vroeg of laat zal ze zich wreken.
Wie het sluiten van een levensverzekering uitstelt, is zorgeloos.
Morgen kan het immers al te laat zijn. Een polis bij „De Centrale” is veiligheid voor Uw gezin, van het eerste ogenblik af.

Levensverzekering
DE CENTRALE

Arbeiders Verzekerings-
en Deposito-bank N.V.
Rijnstraat 28 Den Haag

OVER EEN BRANDKAST

EN OVER EEN IDEE

Er was eens een tijd, dat dit zinnebeeld - met een toch grote realiteit - in het centrum van de economische handelingen stond. Vaak is dit nog het geval, doch lang niet meer uitsluitend. De botsingen tussen het persoonlijke winststreven en het belang der gemeenschap werden steeds heviger en de regeringen werden gedwongen het belang van het geheel te doen vóórgaan aan het eigenbelang. Zo is reeds om redenen van maatschappelijk welzijn aan het winststreven de voet dwarsgezet.

Maar het heilige moeten heeft niet alleen de noodzaak tot schepper, ook de idee oefent een sterke druk uit op het wereldgebeuren. Het is een feit dat vele mensen hebben leren inzien, dat onze wereld slecht georganiseerd is - en dat wij hierdoor steeds van de ene crisis in de andere, van de ene oorlog in de volgende geraken. Zij weten tevens, dat slechts samenwerking voor een gemeenschappelijk belang de uitweg biedt uit de moeilijkheden. En dat deze uitweg wordt geboden door de coöperatieve beweging, weten zij ook.

DAAROM UW
AANDACHT
EN STEUN
VOOR DE

Coöperatie

Verdere bijzonderheden over de Coöperatieve Verbruiksvereniging worden U op aanvraag gratis en franco verstrekt door de Centr. Prop. Comm. der Ned. Verbruikscoöperaties afd. HV Bakhuizenstraat 25, Den Haag.

De Jongeren bijeen

Verslag van het weekend-kamp te Blaricum
van 15-16 Maart j.l., georganiseerd
door Het Humanistisch Verbond.

Vele oud-leden der jeugdbeweging, benevens enkele „echte” jongeren waren hier bijeen, en zo was meteen de stemming bepaald, en bepaald goed.

De inleider van de Zaterdagavond, Dr. J. C. Brandt Corstius, wist hierbij aan te sluiten. Hij riep ons de jeugdbewegingstijd weer voor de geest, en de idealen, die ons toen bezielde, ontsproten als zij waren uit ons gemeenschaps- en verantwoordelijkheidsgevoel. „Daaruit ook leidden wij onze normen van menselijkheid af: de eerbied voor andermans overtuiging, en onze bewogenheid met het lot der sociaal misdeelden. Zo zochten wij naar het menselijk waardevolle, waarbij wij steeds ons naar alle kanten open stelden. Wij zijn nu te oud geworden voor de jeugdbeweging, maar wij willen nog steeds idealisten zijn. Onze idealen vinden wij opnieuw in het moderne humanisme, en in het Humanistisch Verbond willen wij ze belijden en verwerkelijken.”

De volgende ochtend werd een wandeling door de omgeving gemaakt. Een bont programma vulde de middag tot ieders plezier: Voordracht, volksdansen, en zang, wisselden elkaar af, waarbij onze voortreffelijke kampeider, Henk van Laar, zich een kundig zangleider toonde.

Hier beleefden wij weer de saamhorigheid van een eerlijke gemeenschap. Dank zij allen is de stemming uitstekend geweest, en het afscheid zal tijdelijk zijn.

CONFERENTIE

voor belangstellenden voor de Studentenverenigingen
op humanistische grondslag.

Een dezer dagen heeft een eerste contact plaats gehad tussen het bestuur van de Studentenvereniging op Humanistische grondslag „Socrates” te Delft en de Commissie van initiatief tot het oprichten van een Humanistische Studenten Bond te Amsterdam.

Elk dezer verenigingen wil zijn een gemeenschap van studenten, die zich in humanistische sfeer willen verdiepen in de fundamentele problemen van wereld- en levensbeschouwing en de daarmee in verband staande praktische vraagstukken ten aanzien van hun levenshouding.

Zij willen zich door hun activiteit stellen tegenover het geestelijk nihilisme in de studentenwereld, en in het bijzonder het buiten-kerkelijk deel ervan oproepen zich te bezinnen op die waarden die de mens opvoeren naar hoger geestelijk en zedelijk peil.

Om te komen tot interacademiaal contact, wordt een bijeenkomst georganiseerd in de Jeugdherberg „De Karekiet” te Kortenhoef, (per bus bereikbaar vanuit Amsterdam en Hilversum) op Zaterdag en Zondag 19 en 20 April, waarop alle studenten, die zich hiervoor interesseren, uitgenodigd worden.

Enige sprekers zullen voordrachten houden over wezen en taak van het humanisme.

De kosten worden geschat op f 3,— exclusief reis.

Voor opgave voor deelname en inlichtingen wende men zich voor 15 April a.s. tot: Willemien Bruinsma, Ruysdaelkade 11b, Amsterdam of: H. Grabowsky, Hugo de Grootplein 5, Delft.

HOOFDBESTUUR

Door het jaarcongres werd het volgende Hoofdbestuur gekozen:

Dr. J. C. Brandt Corstius; Mevr. L. M. Coster—Wijsman; Maurits Dekker; Prof. Mr H. R. Hoetink; H. van Laar; H. J. J. Lips; Dr D. Loenen; Mevr. B. v. d. Muzenberg—Willemse; Mevr. H. A. Polak—Schwarz; Prof. Dr H. J. Pos; Dr J. P. van Praag; J. Rogge; Ir P. J. Schut; Mr A. Stempels; Dr G. Stuiveling; Prof. Dr J. B. Tielrooy; Mr J. in 't Veld; Drs I. Vijlbrief; M. G. Warffemius; Mr H. B. J. Waslander; L. de Wolff.

Specialiteit in
Spaansche en
Russische werken

Prijslijsten gratis op aanvraag

Boekhandel „PLUS-ULTRA” - Amsterdam-C.

Keizersgracht 396 - Telefoon 30269

JUIST VERSCHENEN:

Prof. Dr. C. A. Mennicke, ONS TIJDSGEWRIGHT

in 'de spiegel van een persoonlijk levenslot

Groot formaat 370 blz. In linnen band f 8.50

Verkrijgbaar in iederen boekhandel

Erven J. Bijleveld - Uitgevers - Utrecht

Tegen ondermijning van het openbaar onderwijs

Het congres van het Humanistisch Verbond, bijeen in vergadering te Utrecht op 22 en 23 Maart 1947,

uit de pers kennis genomen hebbende van de circulaire van de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen aan de gemeentebesturen, waarin er de aandacht op gevestigd wordt, dat met inachtneming van de bepalingen in art. 42 en 43 der L.O.-wet op de openbare school bij bepaalde vakken niet alleen bijbelkennis kan worden bijgebracht, maar dat het onderwijzend personeel bovendien de vrijheid heeft godsdienstige handelingen in en met de klasse te verrichten, eveneens binnen de perken van art. 42 der wet,

is van oordeel, dat de omschrijving „bijbelkennis” weinig gelukkig is, indien men bedoelt de wenselijkheid uit te spreken van enige kennis der voor de lagere school geschikte bijbelse verhalen, evenals van zinrijke verhalen uit niet-christelijke culturen, maar meent met de meeste nadruk te moeten protesteren tegen de ondermijning der beginselen van de openbare school, die in het verrichten van godsdienstige handelingen met de klasse ligt opgesloten,

besluit dit ter kennis te brengen van regering, volksvertegenwoordiging en pers.

7e RONDE

Volksopvoeding:

G. S. te O. f 4.90; Dr W. K. K. en Mej. H. J. K. te B. f 50.—; Gem. Leiden lijsten V.O. f 100.—; (reeds verantwoord f 301.50); Gem. Amsterdam-Z.W. f 246.50; Mevr. D. B. G. te B. f 10.—; J. T. R. te U. f 50.—; Dr H. P. B. P. te D. f 10.—; C. B. P. te 's-Gr. f 25.—; J. G. D. te S. f 25.—; B. J. M. te S. (mndl. bijdr.) f 10.—; collecte congres 22-23 Maart f 320.60. Totaal f 852.—. Totaal generaal: f 3565.42.

Congres:

Mevr. J. B. C.—K. te B. f 10.—.

Aan onze abonné's:

De omvang van ons blad is vergroot tot 8 pagina's. Wij streven ernaar de omvang op 16 pagina's te brengen. Wij verzoeken onze abonne's het abonnementsgeld voor 1947 door storting of overschrijving op postgirorekening 304960 ten name van F. van den Berkhof te willen voldoen.